

Prøver med 24 timers forberedelse

Undersøgelse af sammenhængen mellem forberedelsestid og betydningen af social baggrund ved mundtlige prøver i de gymnasiale uddannelser

2013

Prøver med 24 timers forberedelse

Undersøgelse af sammenhængen mellem forberedelsestid og betydningen af social baggrund ved mundtlige prøver i de gymnasiale uddannelser

2013

Prøver med 24 timers forberedelse

© 2013 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form
på: www.eva.dk

ISBN (www) 978-87-7958-738-0

Indhold

1	Resume	5
2	Indledning	6
3	Resultater	10
3.1	Engelsk A på hhx	11
3.2	Samtidshistorie B på hhx	13
3.3	Naturgeografi B sammenlignet med fysik B på stx	16
3.4	Historie A sammenlignet med dansk A på stx	18
3.5	Samfundsfag B sammenlignet med dansk A på hf	21
Appendiks		
	Appendiks A: Uddybende om metoden	25

1 Resume

Med gymnasiereformen fra 2005 er paletten af prøveformer udvidet, og prøveformerne ændret. Fælles for flere prøver er, at forberedelsestiden kan foregå uden for skolen. Dette gælder bl.a. i en række mundtlige prøver, hvor forberedelsestiden er på mindst 24 timer. I denne rapport fremlægger vi resultaterne af en undersøgelse af, om mundtlige prøver med 24 timers forberedelse har en social slagside.

Vi har gennemført analyser af karaktererne afgivet ved sommereksamen i 2013 i prøver med 24 timers forberedelse i fem fag: engelsk A og samtidshistorie B på hhx, historie A og naturgeografi B på stx samt samfundsfag B på hf.

Samtlige delanalyser bekræfter eksisterende viden om, at der er en klar sammenhæng mellem socialgrupper og præstation. De viser således, at elever fra de mest uddannelsesfremmede hjem præsterer dårligere end elever fra hjem med højt uddannelsesniveau. Analyserne viser imidlertid, at der ikke er entydige forskelle mellem socialgruppernes præstationer afhængigt af prøveformen. Der er altså ikke noget, der tyder på, at forskellene i karakterniveau mellem socialgrupperne bliver hverken større eller mindre afhængigt af prøveformen. Dermed peger undersøgelsen på, at mundtlige prøver med 24 timers forberedelse *ikke* er socialt skævvridende.

Ved alle fem delanalyser finder vi, at karakterforskellen mellem socialgrupperne bliver hverken signifikant større eller signifikant mindre afhængigt af prøveformen. Der skal dog nævnes to nuancer. I samtidshistorie på hhx ser det ud til, at der er mindre afstand mellem den mest uddannelsesfremmede socialgruppe og den mindst uddannelsesfremmede socialgruppe når prøven gennemføres med 24 timers forberedelse sammenlignet med en traditionel prøve. Omvendt ser det ud, som om det er større afstand mellem stx-elever i den mest uddannelsesfremmede socialgruppe og den mindst uddannelsesfremmede socialgruppe, når de er oppe i historie A, hvor prøven er med 24 timers forberedelse, end når de er oppe i dansk A, hvor prøven har traditionel kort forberedelse. På stx har vi ikke mulighed for at sammenligne forskellige prøveformer i samme fag, da der kun er valgfrihed i fag som ikke har en statistisk set tilstrækkelig stor volumen til at gennemføre analyserne.

De nævnte nuancer er ikke signifikante, men tæt på. Da de peger i hver sin retning, giver de dog ikke anledning til at tro, at der generelt er en effekt af prøveformen i kombination med socialgruppernes præstationer. Resultaterne hænger fint sammen med resultater fra EVA's undersøgelse *Effekter af gymnasiereformen* fra 2012, hvor EVA sammenlignede karakterniveauet før reformen (studenter fra 2006 og 2007) med karakterniveauet efter reformen (studenter fra 2008 og 2009). Denne undersøgelse viste, at der efter reformen, hvor 24 timers forberedelse blev indført, ikke var sket nogen signifikant ændring hvad angår betydning af social baggrund i forhold til de mundtlige prøver.

Indeværende undersøgelse giver også mulighed for at undersøge, om der er en generel effekt af prøveformen, således at elever, der gennemfører prøven med 24 timers forberedelse, generelt præsterer dårligere eller bedre end elever, der gennemfører prøven med traditionel, kort forberedelse. I to ud af fem delanalyser er der signifikante forskelle, således at elever, der er oppe til prøver med 24 timers forberedelse, generelt scorer højere end elever, der er oppe i fag med traditionel, kort prøveform. Dette gælder dog udelukkende i analyser, hvor vi sammenligner prøveformer ved at sammenligne forskellige fag. Forskellene kan derfor ikke nødvendigvis alene tilskrives prøveformen, men kan også handle om andre forskelle ved fagene.

2 Indledning

Med gymnasireformen fra 2005 er paletten af prøveformer udvidet, og prøveformerne ændret. Fælles for flere prøver er, at forberedelsen kan foregå uden for skolen, hvilket giver eleverne mulighed for at søge hjælp og vejledning uden for skolen. Dette gælder bl.a. i en række mundtlige prøver, hvor forberedelsestiden er på mindst 24 timer. Dette har skabt bekymring for, om gymnasireformen herigennem bidrager til en social skævvridning.

Undervisningsministeriet (UVM) har bedt Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) om at gennemføre en undersøgelse af betydningen af elevernes sociale baggrund i prøver med 24 timers forberedelse sammenlignet med traditionelle mundtlige prøveformer. Undersøgelsen er gennemført af Thomas Hem Pedersen og Rikke Sørup, der i denne rapport fremlægger resultaterne af undersøgelsen.

Baggrund

EVA gennemførte i 2007-09 en række fagevalueringer for UVM. Fagevalueringerne tog pulsen på en række fag på hhx, htx, stx og hf efter første gennemløb efter reformen. Prøver og eksamener indgik i disse fagevalueringer, og for fag med prøver med 24 timers forberedelsestid fyldte drøftelserne blandt mundtlige censorer om fordele og ulemper ved disse prøveformer meget i evalueringerne. Det blev bl.a. fremført, at prøver med 24 timers forberedelsestid eller mere kunne virke socialt skævvridende, idet elever med ressourcestærke og/eller højtuddannede forældre kunne bruge forberedelsestiden til at indhente hjælp og støtte hjemme.

Et modsat perspektiv var, at prøver med 24 timers forberedelsestid gjorde eleverne mindre nervøse og derved bidrog til en mere behagelig og afslappet eksamenssituation, hvilket især kom de fagligt svagere elever til gode. Man ved, at social arv spiller en rolle i de gymnasiale uddannelser, dvs. at elever fra uddannelsesfremmede hjem får dårligere karakterer end elever, hvis forældre er højtuddannede. Herfra kan man tilnærmelsesvis slutte, at hvis en prøveform synes at være gavnlige for fagligt svagere elever, så vil den ikke bidrage til at styrke betydningen af social baggrund. Det var dog karakteristisk for drøftelserne, at de – uanset synet på de nye prøveformer – i høj grad var baseret på holdninger og ideologi snarere end evidens.

I 2012 offentliggjorde EVA første rapport i forbindelse med projektet Effekter af gymnasireformen. Denne undersøgelse viste, at betydningen af elevernes sociale baggrund var øget en smule efter gymnasireformen. Det skyldtes først og fremmest, at elever fra øverste socialgruppe præsterede bedre efter reformen og dermed øgede afstanden til eleverne fra de nedre socialgrupper. Forskellen i forhold til tidligere sås imidlertid især i studieretningsprojektet og i de mundtlige årskarakterer. I de mundtlige prøver slår social baggrund tydeligt igennem, men der var ikke sket nogen signifikant ændring sammenlignet med før gymnasireformen. Dette gjaldt på tværs af de undersøgte fag, og det gjaldt for historie A på stx, som vi i undersøgelsen var særligt opmærksomme på, fordi vi fra fagevalueringen af historie, der blev offentliggjort i 2009, vidste, at der i de første år efter reformen altovervejende blev anvendt en prøveform med 24 timers forberedelse i historie.

I undersøgelsen fra 2012 havde vi imidlertid ikke mulighed for at se på prøver med 24 timers forberedelse isoleret, idet der i mange fag var valgfrihed mht. prøveform i de første år efter reformen, og idet det ikke er registreret, hvilken prøveform der blev benyttet. Siden 2010 er der sket ændringer i de enkelte læreplaner, der i mange tilfælde har fjernet valgfriheden. Således er der i dag valgfrihed i en række fag på hhx og hf, mens prøver med 24 timers forberedelse eller mere er obligatoriske i en række fag på især stx. På htx er der både fag med valgfrihed og fag, hvor 24

timers forberedelse er obligatorisk. Der er i alle tilfælde på htx tale om, at volumen inden for hver enkel prøve er begrænset. Tabel 1 indeholder en oversigt over de mest anvendte fag og niveauer med prøver med 24 timers forberedelse anno 2013.

Tabel 1

Oversigt over prøveformer med mindst 24 timers forberedelse på de gymnasiale uddannelser

Prøver, hvor der vælges mellem mindst 24 timers forberedelse og traditionelle prøver med en kortere forberedelsestid på skolen	Prøver, hvor mindst 24 timers forberedelse er obligatorisk
Hf – kultur- og samfundsgruppen	Hf – engelsk B
Hf – samfundsfag B	Hhx – spansk A
Hhx – engelsk A	Stx – samfundsfag A
Hhx – international økonomi A	Stx – naturgeografi B
Hhx – samtidshistorie B	Stx – biologi A
Htx – engelsk A	Stx – biologi B
	Stx – tysk fortsættersprog A
	Stx – spansk A
	Stx – historie A

Kilde: Oversigt fra UVM. I oversigten er kun medtaget fag, hvor der i 2011 blev afgivet mere end 1.000 karakterer.

Formål med undersøgelsen

Formålet med undersøgelsen er at finde ud af, om prøver med 24 timers forberedelse er socialt skævvridende, dvs. om betydningen af elevernes sociale baggrund slår tydeligere igennem i karakterniveauet i prøver med 24 timers forberedelse sammenlignet med prøver med traditionel, kort forberedelse på skolen. Undersøgelsen baserer sig på karakterer fra 2013.

Undersøgelingsdesign

Da formålet med denne undersøgelse er at vise, om der er en tydeligere socialt betinget forskel ved prøver med 24 timers forberedelse, ikke at forklare, hvorfor der evt. opstår en sådan forskel, er der valgt et kvasiekperimentelt design baseret udelukkende på kvantitativ metode.

Når man skal isolere effekter af bestemte indsatser – i dette tilfælde 24 timers forberedelsestid – vil man inden for den eksperimentelle og kvasiekperimentelle tilgang til effektmåling opstille en indsatsgruppe, der er genstand for indsatsen, og en kontrolgruppe, der ligner indsatsgruppen, men som ikke er genstand for indsatsen. Indsatsgruppen er i dette tilfælde den gruppe elever, der gennemfører prøver med 24 timers forberedelse. Da undersøgelsen skal se på fag med 24 timers forberedelse på både hf, hhx og stx, har vi måttet arbejde med to forskellige kontrolgrupper, afhængigt af om der er tale om fag med valgfrihed eller fag, hvor 24 timers forberedelse er obligatorisk, jf. tabel 1 ovenfor.

1) Analyse af fag med valgfri prøveform

Her ser vi på forskellene i præstationerne mellem socialgrupperne for elever, der har haft 24 timers forberedelse (indsatsgruppe), og elever, der har haft traditionel, kort forberedelse. Denne metode anses for den metodisk stærkeste, idet der i begge grupper er tale om elever, der har fulgt samme undervisning i samme fag. Man kan derfor tale om en isoleret indsats. Det skal dog bemærkes, at kravene og indholdet i forbindelse med de to prøveformer kan variere inden for samme fag. Undersøgelsen vil således kunne sige noget om prøveformen isoleret, men ikke kunne isolere forberedelsestiden fra de forskelle, der i øvrigt ligger i de to prøveformer, herunder evt. systematiske forskelle i de undervisningsforløb, der går forud for de to prøveformer.

Valgfrihed indebærer, at skolen for hver enkelt klasse skal vælge prøveform. Af EVA's fagevalueringer fremgik det, at det er forskelligt, hvorvidt dette valg træffes på skoleniveau eller af den enkelte lærer – evt. i samråd med eleverne – men uanset niveauet er det et valg, der træffes for en hel klasse – ikke for den enkelte elev.

Der findes ikke et centralt register med information om, hvilke prøveformer der er blevet anvendt, hvor der har været valgfrihed. I denne undersøgelse har UVM derfor rettet henvendelse til skolerne med henblik på at få viden om, hvilke elever der har gennemført prøven med hvilken prøveform. UVM gennemførte denne dataindsamling i juli 2013.

2) Analyse af beslægtede fag

Ved dette tilgang sammenligner vi fag med 24 timers forberedelse med fag, der har traditionel, kort forberedelse. Indsatsgruppen er elever, der har været oppe i fagene med 24 timers forberedelse, mens kontrolgruppen i dette setup er elever, der har været til prøve i fag med traditionel prøve. For at sikre højest mulig grad af sammenlignelighed har vi valgt beslægtede fag.

Fordelen ved denne metode er, at vi kan få fag med fra både stx, hhx og hf, og at vi på forhånd kender volumen. Ulempen er imidlertid, at fagene – om end beslægtede – er forskellige, og det vil derfor ikke være muligt at isolere prøveformen fra andre aspekter, der kunne tænkes at ligge indbygget i fagene.

Tabel 2 opsummerer delanalyser fordelt på de to undersøgelsestilgange.

Tabel 2
Delanalyser

Tilgang 1) Analyse af fag med valgfri prøveform	Tilgang 2) Analyse af beslægtede fag
Hhx – analyse af engelsk A	Stx – analyse af historie A sammenlignet med dansk A
Hhx – analyse af samtidshistorie B	Stx – analyse af fysik B sammenlignet med naturgeografi B
	Hf – analyse af samfundsfag B* sammenlignet med dansk A

** Der er i princippet valgfrihed på samfundsfag B på hf, men det har vist sig, at næsten alle gennemfører prøven med 24 timers forberedelse, hvorfor vi i stedet er nødt til at sammenligne med et andet fag.*

Om indsatsen - mundtlige prøver med 24 timers forberedelse

I denne undersøgelse er indsatsen mundtlige prøver med 24 timers forberedelse. Vi ser på samlet set fem forskellige fag med 24 timers forberedelse. Hvordan prøverne præcist er tilrettelagt på tværs af fag, kan variere. I de enkelte delanalyser er der en kort præsentation af prøveformerne inden for fagene.

Korrektion for andre faktorer

For at isolere effekten af prøveformen korrigerer vi for en række forhold, som man fra andre undersøgelser ved har betydning for studenternes karakterer, sådan at samme socialgrupper inden for hver af prøveformerne ensortes i forhold til følgende baggrundskarakteristika:

- Køn
- Herkomst
- Familiens bruttoindkomst
- Folkeskolekarakterer
- Familietype
- Antal flytninger i løbet af opvæksten
- Størrelsen på bopælsby.

Korrektion for andre faktorer er nødvendig inden for begge de metodiske tilgange. I forhold til tilgang 1 (valgfri prøveform), fordi valget af prøveform ikke nødvendigvis er fuldstændig tilfældigt, i forhold til tilgang 2 (beslægtede fag), fordi der kan være systematiske forskelle på, hvilke elever der vælger hvilke fag. Under tilgang 2 har vi dog i de tilfælde, hvor det har været muligt, fokuseret på den elevgruppe, der har været oppe i begge de beslægtede fag, da vi herved sikrer, at vi sammenligner fuldstændig sammenlignelige grupper. Når dette er tilfældet, er det ikke nødvendigt at korrigerer for andre faktorer. Det kræver dog, at der er en relativt stor fællesmængde af elever, der har været til eksamen i begge fag, hvilket har været tilfældet for to ud af tre delanalyser ved tilgang 2 (gælder dansk A sammenlignet med historie A på stx og samfundsfag B sammenlignet med dansk A på hf).

Der benyttes en lineær regressionsmodel til at undersøge, om prøveformen har betydning for karakterforskellene mellem socialgrupperne.

Opdeling i socialgrupper

En grundlæggende analyseenhed i denne undersøgelse er studenternes inddeling i socialgrupper. Inddelingen i socialgrupper er helt central i undersøgelsen, da det er karakterforskellene mellem socialgrupperne på tværs af prøveformerne, der siger noget om den sociale baggrunds betydning i kombination med prøveformen. Vi har inddelt studenterne i fire socialgrupper. Inddelingen er baseret på forældrenes uddannelsesniveau:

- 1 Studenter, hvor mindst en forælder har en lang videregående uddannelse
- 2 Studenter, hvor mindst en forælder har en kort eller mellemlang videregående uddannelse (og ingen forældre har en lang videregående uddannelse)
- 3 Studenter, hvor begge forældre har en ungdomsuddannelse som det højeste fuldførte niveau
- 4 Studenter, hvor begge forældre har grundskole som højeste fuldførte niveau, eller den ene forælder har grundskole, og den anden forælder har ungdomsuddannelse, som højeste fuldførte niveau.

Tabel 3 viser fordelingen af socialgrupper på de tre uddannelser, der indgår i undersøgelsen.

Tabel 3
Socialgruppers fordeling på gymnasieretninger – betydning af 24 timers forberedelse

	Hhx, % (N = 7.154)	Hf, % (N = 5.582)	Stx, % (N = 24.292)	Samlet, % (N = 37.028)
Mindst en forælder har en lang videregående uddannelse	8	8	23	18
Mindst en forælder har en kort eller mellemlang videregående uddannelse, men ingen har en lang videregående uddannelse	33	34	42	39
Begge forældre har en ungdomsuddannelse som højeste fuldførte uddannelsesniveau	37	28	21	25
Begge forældre har grundskole, eller den ene har grundskole og den anden ungdomsuddannelse, som højeste fuldførte uddannelsesniveau	21	31	13	18
Total	100	100	100	100

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik.

Det fremgår af tabellen, at der er relativt store forskelle på fordelingen af socialgrupper de gymnasiale uddannelser imellem. På stx har 23 % af studenterne en eller flere forældre med en lang videregående uddannelse, mens det for hhx og hf kun er 8 %. Modsat har kun 13 % af studenterne på stx en eller to forældre med en grundskoleuddannelse som højeste fuldførte uddannelsesniveau, hvor det på hhx og hf er hhv. 21 % og 31 %.

3 Resultater

Social baggrund har stor betydning for, hvordan eleverne klarer sig i gymnasiet. Det bekræfter denne undersøgelse. På tværs af de fem delanalyser, der er gennemført, er der imidlertid *ikke* nogen entydige eller signifikante indikationer af, at dette mønster styrkes eller svækkes ved brugen af prøveformer med 24 timers forberedelse.

Tabel 4 sammenfatter resultaterne af delanalyserne.

Tabel 4
Overblik over de fem delanalyser

	Betydning af social baggrund generelt	Betydning af prøveformen	Sammenhæng mellem social baggrund og prøveform
Engelsk A på hhx	Elever, der kommer fra mere uddannelsesfremmede hjem, præsterer dårligere end elever, der kommer fra højtuddannede hjem	Ingen betydning af prøve med 24 timers forberedelse	Ingen forskel på betydningen af social baggrund ved de to forskellige prøveformer
Samtidshistorie B på hhx	Elever, der kommer fra mere uddannelsesfremmede hjem, præsterer dårligere end elever, der kommer fra højtuddannede hjem	Ingen betydning af prøve med 24 timers forberedelse	Betydningen af social baggrund er mindre ved prøveformen med 24 timers forberedelse – dog ikke signifikant
Naturgeografi B på stx (24 timer) sammenlignet med fysik B på stx	Elever, der kommer fra mere uddannelsesfremmede hjem, præsterer dårligere end elever, der kommer fra højtuddannede hjem	Muligvis positiv betydning af prøve med 24 timers forberedelse	Ingen forskel på betydningen af social baggrund i de to fag
Historie A på stx (24 timer) sammenlignet med dansk A på stx	Elever, der kommer fra mere uddannelsesfremmede hjem, præsterer dårligere end elever, der kommer fra højtuddannede hjem	Muligvis positiv betydning af prøve med 24 timers forberedelse	Betydningen af social baggrund er større i historie (24 timer) – dog ikke signifikant
Samfundsfag B på hf (24 timer) sammenlignet med dansk A på hf	Elever, der kommer fra mere uddannelsesfremmede hjem, præsterer dårligere end elever, der kommer fra højtuddannede hjem	Ingen betydning af prøve med 24 timers forberedelse	Ingen forskel på betydningen af social baggrund i de to fag

Kilde: Analyser baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og UVM.

Tabellen viser, at social baggrund har betydning for studenternes resultater i alle fag uanset prøveform. Dette fremgår af de fem enslydende konklusioner i første kolonne. Anden kolonne vedrører betydningen af prøveformen generelt – altså uanset studenternes sociale baggrund. Her viser tabellen, at studenterne i to ud af fem delanalyser klarer sig signifikant bedre, når de er oppe i et fag med 24 timers forberedelse, end når de er oppe i et fag med traditionel, kort prøveform. Forskellene kan imidlertid ikke nødvendigvis alene tilskrives prøveformen, men kan også handle

om andre forskelle ved fagene. Det skal bemærkes, at der ikke er signifikante forskelle i de to delanalyser, hvor der har været valgfrihed mellem prøveformer inden for samme fag.

Den tredje og sidste kolonne er den centrale i denne undersøgelse. Den beskriver sammenhængen mellem social baggrund og prøveform. Det fremgår af denne kolonne, at der ikke er signifikante forskelle på, hvor stor betydningen af social baggrund er afhængig af hvilken prøveform der benyttes. I to ud af fem delanalyser er resultaterne meget tæt på at være signifikante. Disse delanalyser peger imidlertid i hver sin retning.

Nedenfor beskrives i fem separate afsnit resultaterne af hver delanalyse.

3.1 Engelsk A på hhx

Hhx-studerende fra sommeren 2013, som har været oppe i mundtlig engelsk A, kan have været oppe i en af to prøveformer. Det kan være hhv. en traditionel prøve med 60 minutters forberedelsestid på skolen eller en prøve med 24 timers forberedelsestid uden for skolen. I begge prøveformer skal eksaminanden forholde sig til et ukendt tekstmateriale med relation til undervisningen. Materialet er længere i prøven med 24 timers forberedelse (12-15 normalsider) end i den traditionelle prøveform (4-6 normalsider). Det skal bemærkes, at prøven med 24 timers forberedelse desuden indeholder et traditionelt element, idet eksaminanden også til eksamen skal forholde sig til en kortere ukendt tekst, som ikke er indgået i de 24 timers forberedelse. Hertil får eksaminanden 30 minutters forberedelse på skolen. (Se mere i boks 1).

Boks 1

Om de mundtlige prøveformer i engelsk A – hhx

Den mundtlige prøve

Skolens leder vælger for det enkelte hold én af nedenstående to prøveformer. For begge prøveformer gælder, at de emner, der indgår som grundlag for prøven, tilsammen skal dække de faglige mål og kernestoffet, og at det samme ukendte prøvemateriale må anvendes højst tre gange på samme hold.

Prøveform a) (traditionel prøveform)

Mundtlig prøve på grundlag af et ukendt tekstmateriale med tilknytning til et af de studerede emner.

Det ukendte tekstmateriale skal bestå af en eller flere tekster med et samlet omfang på ca. fire til seks normalsider afhængig af materialets sværhedsgrad. Tekstmaterialet forsynes med en kort instruks på engelsk. Prøvematerialet sendes til censor forud for prøvens afholdelse. Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand. Der gives ca. 60 minutters forberedelsestid.

Eksaminationen former sig som en samtale mellem eksaminand og eksaminator om det ukendte tekstmateriale med inddragelse af de studerede emner.

Prøveform b) (prøve med 24 timers forberedelse)

Mundtlig prøve på grundlag af et ukendt tekstmateriale med tilknytning til ét af de studerede emner og en ukendt, ubearbejdet tekst.

Det ukendte tekstmateriale skal bestå af en eller flere tekster med et samlet omfang på ca. 12-15 normalsider afhængig af materialets sværhedsgrad. Den ukendte, ubearbejdede prosatekst har et omfang på ca. én normalside. Tekstmaterialet forsynes med en kort instruks på engelsk.

Eksaminationen er todelt med en samlet eksaminationstid på ca. 30 minutter. Prøvematerialet sendes til censor forud for prøvens afholdelse.

Første del består af eksaminandens præsentation af det ukendte tekstmateriale med inddragelse af de studerede emner suppleret med en uddybende samtale mellem eksaminand og eksaminator. Tekstmaterialet udleveres dagen før prøven, og der gives ca. 24 timers forberedelsestid, dog ikke mindre end 24 timer.

Anden del består dels af eksaminandens oplæsning og oversættelse af udvalgte dele af den ukendte, ubearbejdede prosatekst og dels af kommentering og forklaring i tilknytning til ordforråd og grammatik. Til denne del af prøven gives en forberedelsestid på ca. 30 minutter.

Eksaminationstiden fordeles mellem de to dele, således at første del udgør ca. 2/3 og anden del ca. 1/3.

En normalside er for prosa 1300 bogstaver, svarende til ca. 1350 tegn, og for lyrik/drama 30 linjer. Ved anvendelse af elektronisk mediemateriale svarer tre til seks minutters afspilning til én normalside.

Kilde: <http://www.uvm.dk/Uddannelser/Gymnasiale-uddannelser/Studieretninger-og-fag>.

Af de 1.740 personer, der har været oppe i faget, har 1.264 taget den traditionelle prøve, mens 476 har taget prøven med 24 timers forberedelse.

Resultaterne af vores analyse peger på tre ting:

- Der er en klar sammenhæng mellem forældres uddannelsesniveau og præstationer i prøven, således at elever fra mere uddannelsesfremmede hjem præsterer dårligere end elever fra højtuddannede hjem. Forskellene fremgår af kolonne 1 og 2 i tabel 5.
- Prøveformen har ikke betydning for, hvor store forskellene er mellem socialgrupperne. Der er altså hverken større eller mindre forskelle mellem socialgrupperne afhængigt af prøveformen (kolonne 3 i tabel 5).
- Resultaterne peger på, at der ikke er nogen effekt af prøveformen. Dvs. at eleverne hverken scorer dårligere eller bedre ved at gennemføre prøven som en prøve med 24 timers forberedelse.

Tabel 5 viser resultaterne af den statistiske analyse. Tabellen viser i kolonne 1 og kolonne 2 karakterforskellene mellem socialgrupperne ved prøven med traditionel, kort forberedelse hhv. prøven med 24 timers forberedelse. I begge tilfælde er referencegruppen elever, der har mindst en forælder med en lang videregående uddannelse. Tallene i tabellen viser, hvorledes karaktergennemsnittet i de øvrige socialgrupper adskiller sig fra referencegruppens karaktergennemsnit.

Af kolonne 1 fremgår det, at forskellen mellem referencegruppen og de andre socialgrupper er på mellem -0,74 og -1,45 karakterpoint blandt de elever, der har gennemført prøven med traditionel, kort forberedelse. Forskellene er alle signifikante. Af kolonne 2 fremgår det, at forskellen mellem referencegruppen og de andre socialgrupper er på mellem -1,36 og -1,81 karakterpoint blandt de elever, der har gennemført prøven med 24 timers forberedelse. Forskellene er også her alle signifikante.

Kolonne 3 beskriver forskellen på forskellene mellem socialgrupperne, når man sammenligner de to prøveformer. Fx fremgår det, at forskellen mellem øverste og nederste socialgruppe er 0,36 karakterpoint større ved prøven med 24 timers forberedelse end ved prøven med traditionel, kort forberedelse. Det kommer af, at forskellen mellem gruppen af elever fra de højest uddannede hjem og gruppen af elever fra de lavest uddannede hjem er -1,45 karakterpoint for elever, der har taget den traditionelle prøve (kolonne 1), mens karakterforskellen for samme elevgrupper, der har taget prøven med 24 timers forberedelse, er lidt større – nemlig -1,81 karakterpoint (kolonne 2). Forskellen på forskellen mellem grupperne er således på -0,36 karakterpoint (kolonne 3).

Der ser altså ud til, at der er lidt større afstand mellem øverste og nederste socialgruppe blandt hhx-studenter, der har taget prøven med 24 timers forberedelse, end blandt hhx-studenter, der har taget prøven med traditionel, kort forberedelse. Denne forskel er dog ikke statistisk signifikant. Det gælder for alle forskelle på forskellene, at de er insignifikante, og vi kan derfor ikke konkludere, at prøven med 24 timers forberedelse skaber større (eller mindre) forskelle mellem socialgrupperne i engelsk A på hhx.

Tabel 5
Har prøveformen betydning for forskellen i karakterniveauet mellem socialgrupperne – engelsk A – hhx? (De tre socialgrupper sammenlignes med elever fra de højest uddannede hjem)

	Prøve med traditionel, kort forberedelse	Prøve med 24 timers forberedelse	Forskellen på for- skellene mellem socialgrupperne på tværs af prøve- formen
Mindst en forælder har en kort eller mellemlang videregående uddannelse, men ingen har en lang videregående uddannelse	-0,74*	-1,36*	-0,62
Begge forældre har en ungdomsuddannelse som højeste fuldførte uddannelsesniveau	-1,36**	-1,44*	-0,08
Begge forældre har grundskole, eller den ene har grundskole og den anden ungdomsuddannelse, som højeste fuldførte uddannelsesniveau	-1,45**	-1,81*	-0,36

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og UVM.

Note: Resultaterne i tabellen baserer sig på en lineær regressionsmodel. I regressionsanalysen har vi undersøgt, om karakterforskellene mellem socialgrupperne varierer med prøveformen. Denne sammenhæng er korrigeret for følgende kontrolvariable: køn, herkomst, familiens bruttoindkomst, folkeskolekarakterer, familietype, antal flytninger i løbet af opvæksten, størrelsen på bopælsby.

Kolonne 1 og 2 i tabellen viser forskellene i karakterniveau mellem socialgrupperne for hhv. studenter, der har taget prøven med traditionel, kort forberedelse (kolonne 1), og elever, der har taget prøven med 24 timers forberedelse (kolonne 2). Forskellene skal ses i forhold til referencegruppen, som er elever fra de højest uddannede hjem (øverste række i tabellen).

Kolonne 3 viser forskellen på forskellen mellem socialgrupperne på tværs af prøveformen. Et positivt fortegn betyder, at forskellen mellem socialgrupper er størst ved prøveformen med traditionel forberedelse, mens negativt fortegn betyder, at forskellen mellem socialgrupperne er størst ved prøveformen med 24 timers forberedelse.

*Stjernerne i tabellen indikerer, om forskellene er signifikante: ** = signifikant ved 0,01, * = signifikant ved 0,05, (*) = ikke signifikant, men tæt på (0, 1).*

3.2 Samtidshistorie B på hhx

Hhx-studenter fra sommeren 2013, som har været oppe i mundtlig samtidshistorie B, kan have været oppe i en af to prøveformer. Det kan være hhv. en traditionel prøve eller en prøve med 24 timers forberedelse. I begge tilfælde skal eksaminanden forholde sig til et ukendt tekstmateriale. I den traditionelle prøveform skal eksaminanden forholde sig til et antal spørgsmål til materialet, mens eksaminanden i prøven med 24 timers forberedelse selvstændigt skal udforme en synopsis. Læreplanen indeholder ingen angivelse af omfanget af det ukendte tekstmateriale. Der er således ingen krav om, at omfanget skal være større ved prøven med 24 timers forberedelse, således som det er tilfældet i fx engelsk, jf. afsnit 3.1. (Se boks 2 for en uddybning af de to prøveformer).

Boks 2

Om de mundtlige prøveformer i samtidshistorie B – hhx

Der afholdes en mundtlig prøve. Skolens leder vælger for det enkelte hold én af følgende to prøveformer:

Prøveform a) (traditionel prøveform)

Mundtlig prøve på grundlag af et ukendt materiale og et antal spørgsmål. Prøvematerialet godkendes af censor forud for prøvens afholdelse.

Eksaminationstiden er ca. 24 minutter. Der gives ca. 48 minutters forberedelsestid.

Eksaminationen former sig som en samtale mellem eksaminand og eksaminator.

Et prøvemateriale må højst anvendes ved tre eksaminationer på samme hold.

Prøveform b) (prøve med 24 timers forberedelse)

Mundtlig prøve på grundlag af et ukendt materiale med relation til et fra undervisningen kendt fagligt område. Prøvematerialet sendes til censor forud for prøvens afholdelse. Eksaminanden udarbejder med udgangspunkt i materialet en synopsis.

Eksaminationstiden er ca. 24 minutter. Der gives ca. 24 timers forberedelsestid, dog ikke mindre end 24 timer.

Eksaminationen tager udgangspunkt i eksaminandens præsentation af sin synopsis suppleret med uddybende spørgsmål fra eksaminator. Eksaminanden bedømmes alene ud fra den mundtlige præstation.

Et prøvemateriale må højst anvendes ved tre eksaminationer på samme hold.

Kilde: <http://www.uvm.dk/Uddannelser/Gymnasiale-uddannelser/Studieretninger-og-fag>.

Af de 1.499 personer, der har været oppe i faget, har 894 taget den traditionelle prøve, mens 605 har taget prøven med 24 timers forberedelse.

Resultaterne af vores analyse peger på tre ting:

- Der er sammenhæng mellem forældres uddannelsesniveau og præstationer i prøven, således at elever fra mere uddannelsesfremmede hjem præsterer dårligere end elever fra højtuddannede hjem. Forskellene fremgår af kolonne 1 og 2 i tabel 6. Bemærk dog, at det kun er for de elever, der har taget den traditionelle prøve, at forskellene er statistisk signifikante.
- Det ser ikke ud til, at prøveformen har betydning for, hvor store forskellene er mellem socialgrupperne. Undtagelsen er socialgruppen fra de mest uddannelsesfremmede hjem. Denne gruppe ser ud til at have gavn af prøven med 24 timers forberedelse, idet denne gruppe ser ud til at indhente lidt af det tabte i forhold til referencegruppen – elever fra højest uddannede hjem – når man sammenligner med forskellen mellem disse grupper, der gennemfører prøven med traditionel, kort forberedelse. Forskellen er dog ikke signifikant, men tæt på (kolonne 3 i tabel 6).
- Resultaterne peger på, at der ikke er nogen effekt af prøveformen. Dvs. at eleverne hverken scorer dårligere eller bedre ved at gennemføre prøven med 24 timers forberedelse.

Tabel 6 viser resultaterne af den statistiske analyse. Tabellen viser i kolonne 1 og kolonne 2 karakterforskellene mellem socialgrupperne ved prøven med traditionel, kort forberedelse hhv. prøven med 24 timers forberedelse. I begge tilfælde er referencegruppen elever, der har mindst en forælder med en lang videregående uddannelse. Tallene i tabellen viser, hvorledes karaktergennemsnittet i de øvrige socialgrupper adskiller sig fra referencegruppens karaktergennemsnit.

Af kolonne 1 fremgår det, at forskellen mellem referencegruppen og de andre socialgrupper er på mellem -1,23 og -2,27 karakterpoint blandt de elever, der har gennemført prøven med traditionel, kort forberedelse. Forskellene er alle signifikante. Af kolonne 2 fremgår det, at forskellen mellem referencegruppen og de andre socialgrupper er på mellem -0,39 og -0,88 karakterpoint blandt de elever, der har gennemført prøven med 24 timers forberedelse. Her er forskellene dog ikke signifikante.

Kolonne 3 beskriver forskellen på forskellene mellem socialgrupperne, når man sammenligner de to prøveformer. Fx fremgår det, at forskellen mellem øverste og nederste socialgruppe er 1,39 karakterpoint større ved prøven med traditionel, kort forberedelse end ved prøven med 24 timers forberedelse. Det kommer af, at forskellen mellem gruppen af elever fra de højest uddannede hjem og gruppen af elever fra de lavest uddannede hjem er -2,27 karakterpoint for elever, der har taget den traditionelle prøve (kolonne 1), mens karakterforskellen for samme elevgrupper, der har taget prøven med 24 timers forberedelse, er lidt mindre – nemlig -0,88 karakterpoint (kolonne 2). Forskellen på forskellen mellem grupperne er således på 1,39 karakterpoint (kolonne 3).

Det ser altså ud til, at der er lidt mindre afstand mellem øverste og nederste socialgruppe blandt de hhx-studenter, der har taget prøven med 24 timers forberedelse, end for de hhx-studenter, der har taget prøven med traditionel, kort forberedelse. Forskellen er dog ikke statistisk signifikant, men tæt på. Tallene for samtidshistorie B på hhx peger i modsat retning af tallene for engelsk A på hhx. Det gælder dog også her, at alle forskelle på forskellene er insignifikante, og vi kan derfor ikke konkludere, at prøven med 24 timers forberedelse skaber større (eller mindre) forskelle mellem socialgrupperne, når det gælder samtidshistorie B på hhx.

Tabel 6
Har prøveformen betydning for forskellen i karakterniveauet mellem socialgrupperne – samtidshistorie B – hhx? (De tre socialgrupper sammenlignes med elever fra de højest uddannede hjem)

	Prøve med traditionel, kort forberedelse	Prøve med 24 timers forberedelse	Forskellen på forskellene mellem socialgrupperne på tværs af prøveformen
Mindst en forælder har en kort eller mellemlang videregående uddannelse, men ingen har en lang videregående uddannelse	-1,23*	-0,39	0,84
Begge forældre har en ungdomsuddannelse som højeste fuldførte uddannelsesniveau	-1,57*	-0,72	0,85
Begge forældre har grundskole, eller den ene har grundskole og den anden ungdomsuddannelse, som højeste fuldførte uddannelsesniveau	-2,27*	-0,88	1,39 ^(*)

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og UVM.

Note: Resultaterne i tabellen baserer sig på en lineær regressionsmodel. I regressionsanalysen har vi undersøgt, om karakterforskellene mellem socialgrupperne varierer med prøveformen. Denne sammenhæng er korrigeret for følgende kontrolvariable: køn, herkomst, familiens bruttoindkomst, folkeskolekarakterer, familietype, antal flytninger i løbet af opvæksten, størrelsen på bopælsby.

Kolonne 1 og 2 i tabellen viser forskellene i karakterniveau mellem socialgrupperne for hhv. studenter, der har taget prøven med traditionel, kort forberedelse (kolonne 1), og elever, der har taget prøven med 24 timers forberedelse (kolonne 2). Forskellene skal ses i forhold til referencegruppen, som er elever fra de højest uddannede hjem (øverste række i tabellen).

Kolonne 3 viser forskellen på forskellen mellem socialgrupperne på tværs af prøveformen. Et positivt fortegn betyder, at forskellen mellem socialgrupper er størst ved prøveformen med traditionel forberedelse, mens negativt fortegn betyder, at forskellen mellem socialgrupperne er størst ved prøveformen med 24 timers forberedelse.

Stjernerne i tabellen indikerer, om forskellene er signifikante. ** = signifikant ved 0,01, * = signifikant ved 0,05, ^(*) = ikke signifikant, men tæt på (0,05-0,01).

3.3 Naturgeografi B sammenlignet med fysik B på stx

Stx-studerende fra sommeren 2013, som har været til mundtlig eksamen i naturgeografi B, har gennemført prøven med 24 timers forberedelse. Vi sammenligner disse elevers præstationer med elever, der har været til mundtlig prøve i fysik B, hvor prøven gennemføres med traditionel, kort forberedelse. Det skal dog bemærkes, at den traditionelle prøveform i fysik indeholder en væsentlig eksperimentel del, hvor eksaminanderne i 90 minutter arbejder i grupper i laboratoriet, mens prøven i naturgeografi – om end med 24 timers forberedelse – er traditionel i den forstand, at den baserer sig på skriftligt materiale, som eksaminanden forholder sig til. (Se boks 3 for en uddybning af de to prøveformer).

Boks 3

Om de mundtlige prøveformer i fysik B og naturgeografi B – stx

Fysik B (traditionel prøveform)

Der afholdes en mundtlig prøve. Prøven er todelt og afvikles med indtil 10 eksaminander pr. dag. Opgaverne skal tilsammen dække undervisningsbeskrivelsen bredt.

Første del af prøven er eksperimentel, hvor eksaminanderne arbejder i laboratoriet i ca. 90 minutter i grupper på højst tre eksaminander med en kendt eksperimentel problemstilling. Eksaminanderne må ikke genbruge data fra tidligere udførte eksperimenter. Eksaminator og censor samtaler med den enkelte eksaminand om det konkrete eksperiment, den tilhørende teori og den efterfølgende databehandling.

Anden del af prøven er individuel og mundtlig. De teoretiske opgaver uden bilag skal være kendt af eksaminanderne inden prøven. Eksaminationstiden er ca. 24 minutter. Der gives ca. 24 minutters forberedelsestid. Opgaven skal omhandle et fortrinsvis teoretisk, fagligt emne og indeholde et ukendt bilag, der kan være grundlag for perspektivering af emnet. Eksperimentet og den teoretiske delopgave skal være kombineret, så de angår forskellige emner. Eksaminationen former sig som en faglig samtale mellem eksaminand og eksaminator.

Naturgeografi (prøve med 24 timers forberedelse)

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af en opgave udarbejdet af eksaminator.

Opgaven indeholder en opgavetitel, en uddybende opgavetekst samt kendte og ukendte bilag/materialer af et omfang svarende til 10-15 sider i tilknytning til ét eller flere af de behandlede emner. Opgaver må anvendes højst tre gange på samme hold.

Opgaverne uden bilag skal være kendt af eksaminanden inden prøven.

Opgaverne med en fortegnelse over tilhørende bilag/materialer sendes til censor inden prøven.

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter. Opgaven udleveres ved lodtrækning dagen før prøven. Der gives ca. 24 timers forberedelsestid, dog ikke mindre end 24 timer. I forberedelsen udarbejder eksaminanden en disposition for besvarelsen af den stillede opgave inklusiv det materiale, der tænkes inddraget i opgavens besvarelse.

Eksaminationen tager udgangspunkt i eksaminandens præsentation og fremlæggelse af dispositionen.

Kilde: <http://www.uvm.dk/Uddannelser/Gymnasiale-uddannelser/Studieretninger-og-fag>.

I alt 1.802 elever har været til mundtlig prøve i naturgeografi B, mens 971 elever har været til mundtlig prøve i fysik B.

Resultaterne af vores analyse peger på tre ting:

- Der er sammenhæng mellem forældres uddannelsesniveau og præstationer i prøven, således at elever fra mere uddannelsesfremmede hjem præsterer dårligere end elever fra højtuddannede hjem. Forskellene fremgår af kolonne 1 og 2 i tabel 7. Forskellene er tydeligst i naturgeografi B (24 timers forberedelse), hvor alle socialgrupperne scorer signifikant lavere end re-

ferencegruppen. I fysik B (traditionel, kort forberedelse) er det kun elever fra de meste uddannelsesfremmede hjem, der scorer dårligere end elever fra de højst uddannede hjem.

- Det ser ikke ud til, at faget/prøveformen har betydning for, hvor stor forskellen i karaktergennemsnit er mellem socialgrupperne. Der er altså ikke noget, der tyder på, at forskellene i karakterniveau mellem socialgrupperne bliver hverken større eller mindre, afhængigt af om eleverne gennemfører en prøve med 24 timers forberedelse eller en prøve med traditionel, kort forberedelse.
- Elever, der været oppe i naturgeografi B, scorer generelt højere end elever, der har været oppe i fysik B. Om dette er en effekt af prøveformen eller er udtryk for andre forskelle mellem de to fag, kan vi på baggrund af denne analyse ikke afgøre. Hvis man ser på forskelle mellem fagene før reformen, hvor 24 timers forberedelse blev indført (før reformen fandtes naturgeografi ikke, så her må man se på geografi), så er gennemsnittet for den mundtlige prøve i geografi B også markant højere end gennemsnittet for fysik B.¹ Det peger på, at det ikke er prøveformen, der gør, at eleverne efter reformen scorer højere i naturgeografi B end i fysik B.

Tabel 7 viser resultaterne af den statistiske analyse. Tabellen viser i kolonne 1 og kolonne 2 karakterforskellene mellem socialgrupperne ved prøven i fysik B med traditionel, kort forberedelse hhv. prøven i naturgeografi B med 24 timers forberedelse. I begge tilfælde er referencegruppen elever, der har mindst en forælder med en lang videregående uddannelse. Tallene i tabellen viser, hvorledes karaktergennemsnittet for de øvrige socialgrupper adskiller sig fra referencegruppens karaktergennemsnit.

Af kolonne 1 fremgår det, at forskellen mellem referencegruppen og de andre socialgrupper er på mellem -0,34 og -1,11 karakterpoint blandt de elever, der har gennemført prøven i fysik B med traditionel, kort forberedelse. Det er kun forskellen mellem elever fra de højst uddannede hjem og elever fra de mest uddannelsesfremmede hjem, der er statistisk signifikante. Af kolonne 2 fremgår det, at forskellen mellem referencegruppen og de andre socialgrupper er på mellem -0,42 og -0,84 karakterpoint blandt de elever, der har gennemført prøven i naturgeografi B med 24 timers forberedelse. Her er forskellene alle signifikante.

Kolonne 3 beskriver forskellen på forskellene mellem socialgrupperne, når man sammenligner de to fag/prøveformer. Fx fremgår det, at forskellen mellem øverste og nederste socialgruppe er 0,27 karakterpoint større ved prøven i fysik B med traditionel, kort forberedelse end ved prøven i naturgeografi B med 24 timers forberedelse. Det kommer af, at forskellen mellem gruppen af elever fra de højst uddannede hjem og gruppen af elever fra de lavest uddannede hjem er -1,11 karakterpoint for elever, der har taget den traditionelle prøve i fysik B (kolonne 1), mens karakterforskellen for samme elevgrupper, der har taget prøven i naturgeografi B med 24 timers forberedelse, er lidt mindre – nemlig -0,84 karakterpoint (kolonne 2). Forskellen på forskellen mellem grupperne er således på 0,27 karakterpoint (kolonne 3).

Der ser altså ud til at være lidt større forskel mellem øverste og nederste socialgruppe blandt stx-studenter med fysik B med traditionel, kort forberedelse end blandt stx-studenter med naturgeografi B med 24 timers forberedelse. Forskellen er dog ikke statistisk signifikant. Det gælder for alle forskelle på forskellene, at de er insignifikante, og vi kan derfor ikke konkludere, at faget/prøveformen betyder større eller mindre forskelle mellem socialgrupperne, når vi sammenligner fysik B med naturgeografi B på stx.

¹ Gennemsnit for den mundtlige prøve i fysik B på stx for hhv. 2005, 2006, 2007: 7,1; 7,5; 7,3. Gennemsnit for den mundtlige prøve i geografi B på stx for hhv. 2005, 2006, 2007: 8,7; 8,9; 8,7 (kilde: uni-c.dk/Databanken.dk).

Tabel 7

Har prøveformen betydning for forskellen i karakterniveauet mellem socialgrupperne – fysik B sammenlignet med naturgeografi B – stx? (De tre socialgrupper sammenlignes med elever fra de højest uddannede hjem)

	Prøve med traditionel, kort forberedelse (fysik B)	Prøve med 24 timers forberedelse (naturgeografi B)	Forskellen på forskellene mellem socialgrupperne
Mindst en forælder har en kort eller mellemlang videregående uddannelse, men ingen har en lang videregående uddannelse	-0,34	-0,42*	-0,08
Begge forældre har en ungdomsuddannelse som højeste fuldførte uddannelsesniveau	-0,56 ^(*)	-0,74**	-0,18
Begge forældre har grundskole, eller den ene har grundskole og den anden ungdomsuddannelse, som højeste fuldførte uddannelsesniveau	-1,11*	-0,84**	0,27

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og UVM.

Note: Resultaterne i tabellen baserer sig på en lineær regressionsmodel. I regressionsanalysen har vi undersøgt, om karakterforskellene mellem socialgrupperne varierer med prøveformen. Denne sammenhæng er korrigeret for følgende kontrolvariable: køn, herkomst, familiens bruttoindkomst, folkeskolekarakterer, familietype, antal flytninger i løbet af opvæksten, størrelsen på bopælsby.

Kolonne 1 og 2 i tabellen viser forskellene i karakterniveau mellem socialgrupperne for hhv. studenter, der har taget prøven med traditionel, kort forberedelse (kolonne 1), og elever, der har taget prøven med 24 timers forberedelse (kolonne 2). Forskellene skal ses i forhold til referencegruppen, som er elever fra de højest uddannede hjem (øverste række i tabellen).

Kolonne 3 viser forskellen på forskellen mellem socialgrupperne på tværs af prøveformen. Et positivt fortegn betyder, at forskellen mellem socialgrupper er størst ved prøveformen med traditionel forberedelse, mens negativt fortegn betyder, at forskellen mellem socialgrupperne er størst ved prøveformen med 24 timers forberedelse.

*Stjerneerne i tabellen indikerer, om forskellene er signifikante. ** = signifikant ved 0,01, * = signifikant ved 0,05, (*) = ikke signifikant, men tæt på (0,05-0,01).*

3.4 Historie A sammenlignet med dansk A på stx

Der er 1.441 stx-studenter fra sommeren 2013, som har været til mundtlig eksamen i både dansk A og historie A. Vi har sammenlignet prøveresultaterne i denne gruppe. Der er således tale om de samme elever, men analysen kan ikke tage højde for, at det er forskellige fag, dvs. fag med andre forskelle end blot prøveformen. I historie A er prøven gennemført med 24 timers forberedelse, mens den i dansk A er gennemført med traditionel, kort forberedelse. Ud over denne – væsentlige – forskel er prøverne i de to fag beskrevet forholdsvis identisk i de to fag. Der er i begge fag tale om en eksaminationstid på 30 minutter, hvoraf de 10 minutter er øremærket eksaminandens oplæg, mens den resterende tid udformer sig som en samtale mellem eksaminator og eksaminand. I begge prøver får eksaminanden udleveret et sæt ukendt materiale hhv. 60 minutter og 24 timer før eksaminationen, som eksaminationen tager udgangspunkt i. (Se boks 4 for en uddybning af de to prøveformer).

Om de mundtlige prøveformer i dansk A og historie A – stx*Prøveform dansk A*

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand, og der gives ca. 60 minutters forberedelsestid. Prøvematerialet vælges af eksaminator.

Eksamensspørgsmålene fordeles skønsmæssigt over det sproglige, det litterære og det mediemæssige stofområde i størrelsesordenen 2:3:1.

Eksamensspørgsmålet har et fokus i et af stofområderne og består af en eller flere tekster samt instrukser der angiver, hvordan eksaminanden skal arbejde med teksterne. Teksternes samlede omfang må ikke overskride otte normalsider eller 12 minutters afspillet tekst. En normalside består af 1300 bogstaver, svarende til ca. 1350 tegn. Såvel kendte som ukendte tekster kan indgå, men mindst én tekst skal være ukendt.

Tekster må gerne genbruges, hvis de tilhørende instrukser ikke er identiske. Eksaminanden indleder med et mundtligt oplæg på ca. 10 minutter. Eksaminationen former sig videre som en faglig samtale om det trukne eksamensspørgsmål. I samtalen perspektiveres til det øvrige læste stof.

Prøveform historie A

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af et ukendt prøvemateriale af 10-15 normalsiders omfang, hvor en normalside svarer til 1300 bogstaver, svarende til ca. 1350 tegn.

Det ukendte prøvemateriale skal have tilknytning til ét af de ni til 15 gennemgåede forløb.

Det samlede prøvesæt skal dække alle 9 til 15 forløb.

Prøvesættet sammensættes af eksaminator. Hvert prøvemateriale skal indeholde forskelligartede materialetyper. Et prøvemateriale kan anvendes højst tre gange på samme hold.

Det ukendte prøvemateriale trækkes af eksaminanden dagen før prøven, og der gives ca. 24 timers forberedelsestid, dog ikke mindre end 24 timer, og eksaminationstiden er ca. 30 minutter.

På baggrund af det udtrukne prøvemateriale og det gennemgåede forløb fra undervisningen skal eksaminanden opstille, analysere og diskutere en eller flere faglige problemstillinger. Eksaminationsgrundlaget er således det ukendte prøvemateriale og det gennemgåede forløb.

Eksaminanden præsenterer i de første ca. 10 minutter af eksaminationen de(n) historiske problemstilling(er) og relationerne til det gennemgåede område. Herefter forløber eksaminationen som en dialog mellem eksaminand og eksaminator.

Kilde: <http://www.uvm.dk/Uddannelser/Gymnasiale-uddannelser/Studieretninger-og-fag>.

Resultaterne af vores analyse peger på tre ting:

- Der er en klar sammenhæng mellem forældres uddannelsesniveau og præstationer i prøven, således at elever fra mere uddannelsesfremmede hjem præsterer dårligere end elever fra højtuddannede hjem. Dette gælder for begge fag. Forskellene fremgår af kolonne 1 og 2 i tabel 8.
- Det ser ikke ud til, at fag/prøveform har betydning for, hvor stor forskellen i karaktergennemsnit er mellem socialgrupperne, dog med den nuance, at elever fra de mest uddannelsesfremmede hjem ser ud til at præstere endnu dårligere sammenlignet med elever fra højtuddannede hjem, hvis de er oppe i historie, hvor der er 24 timers forberedelse, end hvis de er

oppe i dansk, hvor der er traditionel, kort forberedelse. Forskellen er dog kun lige ved at være signifikant.

- Elever, der været oppe i historie A, scorer generelt højere end elever, der har været oppe i dansk A. Om dette er en effekt af prøveformen eller er udtryk for andre forskelle mellem de to fag, kan vi på baggrund af denne analyse ikke afgøre. Det er dog interessant, at hvis man ser på forskelle mellem fagene før reformen, så er gennemsnittet for den mundtlige prøve i dansk A blandt stx-elever en smule højere end i historie A.² Det peger på, at prøveformen kan være en af forklaringerne på, at eleverne efter reformen scorer højere i historie A end i dansk A, men også andre faktorer kan spille ind.

Tabel 8 viser resultaterne af den statistiske analyse. Tabellen viser i kolonne 1 og kolonne 2 karakterforskellene mellem socialgrupperne ved prøven i dansk A med traditionel, kort forberedelse hhv. prøven i historie A med 24 timers forberedelse. I begge tilfælde er referencegruppen elever, der har mindst en forælder med en lang videregående uddannelse. Tallene i tabellen viser, hvorledes karaktergennemsnittet i de øvrige socialgrupper adskiller sig fra referencegruppens karaktergennemsnit.

Af kolonne 1 fremgår det, at forskellen mellem referencegruppen og de andre socialgrupper er på mellem -0,99 og -1,18 karakterpoint blandt de elever, der har gennemført prøven i dansk A med traditionel, kort forberedelse. Af kolonne 2 fremgår det, at forskellen mellem referencegruppen og de andre socialgrupper er på mellem -1,26 og -2,06 karakterpoint blandt de elever, der har gennemført prøven i historie A med 24 timers forberedelse. Alle forskellene i de to kolonner er signifikante.

Kolonne 3 beskriver forskellen på forskellene mellem socialgrupperne, når man sammenligner de to fag/prøveformer. Fx fremgår det, at forskellen mellem øverste og nederste socialgruppe er 0,84 karakterpoint større ved prøven i historie A med 24 timers forberedelse end ved prøven i dansk A med traditionel, kort forberedelse. Det kommer af, at forskellen mellem gruppen af elever fra de højest uddannede hjem og gruppen af elever fra de lavest uddannede hjem er -1,18 karakterpoint for elever, der har taget den traditionelle prøve i dansk A (kolonne 1), mens karakterforskellen for samme elevgrupper, der har taget prøven i historie A med 24 timers forberedelse, er lidt større – nemlig -2,02 karakterpoint (kolonne 2). Forskellen på forskellen mellem grupperne er således på -0,84 karakterpoint (kolonne 3).

Der ser altså ud til, at der er lidt større afstand mellem øverste og nederste socialgruppe for stx-studerende i historie A (24 timers forberedelse) end for stx-studerende i dansk A (traditionel, kort forberedelse). Dette peger i modsat retning af analysen ovenfor, hvor fysik B og naturgeografi B på stx blev sammenlignet. Forskellen i indeværende analyse er dog ikke statistisk signifikant, men tæt på. Det gælder for alle forskelle på forskellene, at de er insignifikante, og vi kan derfor ikke konkludere, at faget/prøveformen betyder større eller mindre forskelle mellem socialgrupperne, når vi sammenligner dansk A med historie A på stx.

² Gennemsnit for den mundtlige prøve i dansk A på stx for hhv. 2005, 2006, 2007: 8,4; 8,4; 8,4. Gennemsnit for den mundtlige prøve i historie A på stx for hhv. 2005, 2006, 2007: 8,3; 8,3; 8,3 (kilde: uni-c.dk/Databanken.dk).

Tabel 8

Har prøveformen betydning for forskellen i karakterniveauet mellem socialgrupperne – dansk A sammenlignet med historie A – stx? (De tre socialgrupper sammenlignes med elever fra de højest uddannede hjem)

	Prøve med traditionel, kort forberedelse (dansk A)	Prøve med 24 timers forberedelse (historie A)	Forskellen på forskellene mellem socialgrupperne
Mindst en forælder har en kort eller mellemlang videregående uddannelse, men ingen har en lang videregående uddannelse	-0,99**	-1,26**	-0,27
Begge forældre har en ungdomsuddannelse som højeste fuldførte uddannelsesniveau	-1,45**	-2,06**	-0,61
Begge forældre har grundskole, eller den ene har grundskole og den anden ungdomsuddannelse, som højeste fuldførte uddannelsesniveau	-1,18**	-2,02**	-0,84(*)

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og UVM.

Note: Resultaterne i tabellen baserer sig på en lineær regressionsmodel. I regressionsanalysen har vi undersøgt, om karakterforskellene mellem socialgrupperne varierer med prøveformen. Denne sammenhæng er korrigeret for følgende kontrolvariable: køn, herkomst, familiens bruttoindkomst, folkeskolekarakterer, familietype, antal flytninger i løbet af opvæksten, størrelsen på bopælsby.

Kolonne 1 og 2 i tabellen viser forskellene i karakterniveau mellem socialgrupperne for hhv. studenter, der har taget prøven med traditionel, kort forberedelse (kolonne 1), og elever, der har taget prøven med 24 timers forberedelse (kolonne 2). Forskellene skal ses i forhold til referencegruppen, som er elever fra de højest uddannede hjem (øverste række i tabellen).

Kolonne 3 viser forskellen på forskellen mellem socialgrupperne på tværs af prøveformen. Et positivt fortegn betyder, at forskellen mellem socialgrupper er størst ved prøveformen med traditionel forberedelse, mens negativt fortegn betyder, at forskellen mellem socialgrupperne er størst ved prøveformen med 24 timers forberedelse.

*Stjerneerne i tabellen indikerer, om forskellene er signifikante. ** = signifikant ved 0,01, * = signifikant ved 0,05, (*) = ikke signifikant, men tæt på (0,05-0,01).*

For at sikre så stærkt et design som muligt vælger vi udelukkende at se på de elever, der har været til mundtlig eksamen i både dansk A og historie A i 2013.

3.5 Samfundsfag B sammenlignet med dansk A på hf

Samfundsfag B på hf læses efter stx-læreplanen. Ifølge denne er der – som i flere fag på hhx – valgfrihed mellem en prøve med 24 timers forberedelse og en traditionel prøveform. Næsten alle studenter er imidlertid blevet eksamineret i prøven med 24 timers forberedelse (3.218 ud af 3.265), så det er ikke statistisk muligt at sammenligne resultaterne fra de to prøveformer. Der er imidlertid 1.700 hf-studenter fra sommeren 2013, som har været til mundtlig eksamen i både samfundsfag B (med 24 timers forberedelse) og dansk A, som har traditionel, kort forberedelse. Disse studenter resultater sammenligner vi.

Der er således tale om de samme elever, men analysen kan ikke tage højde for, at det er forskellige fag, dvs. fag med andre forskelle end blot prøveformen. Der er i begge fag tale om en eksaminationstid på 30 minutter, hvoraf de 10 minutter er øremærket eksaminandens oplæg, mens den resterende tid udformer sig som en samtale mellem eksaminator og eksaminand. I begge prøver får eksaminanden udleveret et sæt ukendt materiale hhv. 60 minutter og 24 timer før eksaminationen, som eksaminationen tager udgangspunkt i. (Se boks 5 for en uddybning af de to prøveformer).

Om de mundtlige prøveformer i samfundsfag b og dansk A – hf*Prøveform samfundsfag B (24 timers forberedelse)*

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af et prøvemateriale med et kendt tema og et ukendt bilagsmateriale af et omfang på 10-15 normalsider a 1300 bogstaver, svarende til ca. 1350 tegn. Ved anvendelse af elektronisk mediemateriale som en del af bilagsmaterialet svarer fire til syv minutters afspilning til én normalside. Et prøvemateriales tema er kendt af eksaminanderne, idet det er identisk med et forløbs tema. Hvert prøvemateriale skal i videst muligt omfang indeholde forskelligartede materialetyper, herunder tekster og statistisk materiale. Prøvematerialerne skal tilsammen dække alle de faglige mål. Et prøvemateriale må højst anvendes ved tre eksamensenheder. Eksaminanderne kan vælge at forberede sig til prøven i grupper. En eksamensenhed er en sådan gruppe eller en eksaminand, der forbereder sig individuelt.

Der gives ca. 24 timers forberedelsestid, dog ikke mindre end 24 timer, til udarbejdelse af synopsis. På baggrund af det udleverede bilagsmateriale, relevant kernestof og materiale fundet i forberedelsestiden skal eksaminanden udarbejde en problemformulering som et overordnet spørgsmål og i forlængelse heraf opstille, undersøge og diskutere samfundsfaglige problemstillinger.

Eksaminationen foregår enkeltvis med en eksaminationstid på ca. 30 minutter pr. eksaminand. Eksaminationen tager udgangspunkt i eksaminandens fremlæggelse af synopsis (ca. 10 minutter) og efterfølges af uddybende spørgsmål af eksaminator og en faglig dialog mellem eksaminand og eksaminator.

Prøveform dansk A

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand, og der gives ca. 60 minutters forberedelsestid. Prøvematerialet vælges af eksaminator.

Eksamensspørgsmålene fordeles skønsmæssigt over det sproglige, det litterære og det mediemæssige stofområde i størrelsesordenen 2:2:1.

Eksamensspørgsmålet har et fokus i et af stofområderne og består af en eller flere tekster samt instrukser om, hvordan eksaminanden skal arbejde med teksterne. Teksternes samlede omfang må ikke overskride otte normalsider eller 12 minutters afspillet tekst. En normalside består af 1300 bogstaver, svarende til ca. 1350 tegn. Såvel kendte som ukendte tekster kan indgå, men mindst én tekst skal være ukendt.

Tekster må gerne genbruges, hvis de tilhørende instrukser ikke er identiske. Eksaminanden indleder med et mundtligt oplæg på ca. 10 minutter. Eksaminationen former sig videre som en faglig samtale om det trukne eksamensspørgsmål. I samtalen perspektiveres til det øvrige læste stof.

Kilde: <http://www.uvm.dk/Uddannelser/Gymnasiale-uddannelser/Studieretninger-og-fag>.

Resultaterne af vores analyse peger på tre ting:

- Der er en klar sammenhæng mellem forældres uddannelsesniveau og præstationer i prøven, således at elever fra mere uddannelsesfremmede hjem præsterer dårligere end elever fra højtuddannede hjem. Dette gælder i begge fag. Forskellene fremgår af kolonne 1 og 2 i tabel 9.
- Det ser ikke ud til, at fag/prøveform har betydning for, hvor stor forskellen i karaktergennemsnit er mellem socialgrupperne. Der er altså ikke noget, der tyder på, at forskellene i karakterniveau mellem socialgrupperne bliver hverken større eller mindre, afhængigt af om eleverne er oppe i dansk A, hvor der er traditionel, kort forberedelse, eller om de er oppe i samfundsfag B, hvor der er 24 timers forberedelse.
- Resultaterne peger på, at der ikke er nogen generel forskel på, hvordan eleverne scorer i de to fag.

Tabel 9 viser resultaterne af den statistiske analyse. Tabellen viser i kolonne 1 og kolonne 2 karakterforskellene mellem socialgrupperne ved prøven i dansk A med traditionel, kort forberedelse hhv. prøven i samfundsfag B med 24 timers forberedelse. I begge tilfælde er referencegruppen elever, der har mindst en forælder med en lang videregående uddannelse. Tallene i tabellen viser, hvorledes karaktergennemsnittet i de øvrige socialgrupper adskiller sig fra referencegruppens karaktergennemsnit.

Af kolonne 1 fremgår det, at forskellen mellem referencegruppen og de andre socialgrupper er på mellem -0,51 og -1,25 karakterpoint blandt de elever, der har gennemført prøven i dansk A med traditionel, kort forberedelse. Af kolonne 2 fremgår det, at forskellen mellem referencegruppen og de andre socialgrupper er på mellem -0,72 og -1,60 karakterpoint blandt de elever, der har gennemført prøven i samfundsfag B med 24 timers forberedelse. I begge kolonner er det kun forskellene hos de to nederste socialgrupper, der er signifikante.

Kolonne 3 beskriver forskellen på forskellene mellem socialgrupperne, når man sammenligner de to fag/prøveformer. Fx fremgår det, at forskellen mellem øverste og nederste socialgruppe er 0,35 karakterpoint større ved prøven i samfundsfag B med 24 timers forberedelse end ved prøven i dansk A med traditionel, kort forberedelse. Det kommer af, at forskellen mellem gruppen af elever fra de højest uddannede hjem og gruppen af elever fra de lavest uddannede hjem er -1,25 karakterpoint for elever, der har taget den traditionelle prøve i dansk A (kolonne 1), mens karakterforskellen for samme elevgrupper, der har taget prøven i samfundsfag B med 24 timers forberedelse, er lidt større – nemlig -1,60 karakterpoint (kolonne 2). Forskellen på forskellen mellem grupperne er således på -0,35 karakterpoint (kolonne 3).

Der ser altså ud til, at der er lidt større afstand mellem øverste og nederste socialgruppe for hf-studerende i samfundsfag B (24 timers forberedelse) end for hf-studerende i dansk A (traditionel, kort forberedelse). Dette billede svarer til billedet ovenfor, hvor dansk A (traditionel, kort forberedelse) og historie A (24 timers forberedelse) på stx blev sammenlignet. Forskellen i indeværende analyse er dog ikke statistisk signifikant. Det gælder for alle forskelle på forskellene, at de er insignifikante, og vi kan derfor ikke konkludere, at faget/prøveformen betyder større eller mindre forskelle mellem socialgrupperne, når vi sammenligner dansk A med samfundsfag B på hf.

Tabel 9**Har prøveformen betydning for forskellen i karakterniveauet mellem socialgrupperne – samfundsfag B sammenlignet med dansk A – hf? (De tre socialgrupper sammenlignes med elever fra de højest uddannede hjem)**

	Prøve med traditionel, kort forberedelse (dansk A)	Prøve med 24 timers forberedelse (samfundsfag B)	Forskellen på forskellene mellem socialgrupperne
Mindst en forælder har en kort eller mellem-lang videregående uddannelse, men ingen har en lang videregående uddannelse	-0,51	-0,72 ^(*)	-0,21
Begge forældre har en ungdomsuddannelse som højeste fuldførte uddannelsesniveau	-1,17 ^{**}	-1,56 ^{**}	-0,39
Begge forældre har grundskole, eller den ene har grundskole og den anden ungdomsuddannelse, som højeste fuldførte uddannelsesniveau	-1,25 ^{**}	-1,60 ^{**}	-0,35

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og UVM.

Note: Resultaterne i tabellen baserer sig på en lineær regressionsmodel. I regressionsanalysen har vi undersøgt, om karakterforskellene mellem socialgrupperne varierer med prøveformen. Denne sammenhæng er korrigeret for følgende kontrolvariable: køn, herkomst, familiens bruttoindkomst, folkeskolekarakterer, familietype, antal flytninger i løbet af opvæksten, størrelsen på bopælsby.

Kolonne 1 og 2 i tabellen viser forskellene i karakterniveau mellem socialgrupperne for hhv. studenter, der har taget prøven med traditionel, kort forberedelse (kolonne 1), og elever, der har taget prøven med 24 timers forberedelse (kolonne 2). Forskellene skal ses i forhold til referencegruppen, som er elever fra de højest uddannede hjem (øverste række i tabellen).

Kolonne 3 viser forskellen på forskellen mellem socialgrupperne på tværs af prøveformen. Et positivt fortegn betyder, at forskellen mellem socialgrupper er størst ved prøveformen med traditionel forberedelse, mens negativt fortegn betyder, at forskellen mellem socialgrupperne er størst ved prøveformen med 24 timers forberedelse.

Stjernerne i tabellen indikerer, om forskellene er signifikante. ** = signifikant ved 0,01, * = signifikant ved 0,05, (*) = ikke signifikant, men tæt på (0,05-0,01).

For at sikre så stærkt et design som muligt vælger vi udelukkende at se på de elever, der har været til mundtlig eksamen i både samfundsfag B og dansk A i 2013.

Appendiks A

Uddybende om metoden

Undersøgelsens formål er at vurdere, om forskelle mellem socialgruppernes karaktergennemsnit bliver større ved mundtlige prøver med 24 timers forberedelse sammenlignet med prøveformer med traditionel, kort forberedelse.

Korrektion af forskelle i elevgrundlag

Man kan ikke direkte slutte, at karakterforskelle mellem socialgrupperne skyldes prøveformen. Man er nødt til at sikre, at hver enkelt socialgruppe, for hhv. prøver med 24 timers forberedelse og prøver med traditionel, kort forberedelse, er ens i forhold til andre faktorer, der påvirker karaktererne på de gymnasiale uddannelser.

Fx ved vi, at karakterer fra folkeskolen har betydning for præstationer på de gymnasiale uddannelser. For at isolere effekten af prøveformen er det derfor vigtigt at korrigere for forskelle i fx folkeskolekarakterer. Når vi vurderer effekten af prøveformens betydning for forskellene mellem socialgrupper, korrigerer vi derfor for en lang række forhold, der påvirker studenternes karakterer, sådan at socialgrupperne ensertes i forhold til følgende baggrundskarakteristika:

- Køn.
- Studentens herkomst (etnisk dansker, indvanderer/efterkommer fra ikkevestligt land, indvanderer/efterkommer fra vestligt land).
- Familiens bruttoindkomst (samlet indkomst før skat i 2011).
- Folkeskolekarakterer (studentens gennemsnitskarakter ved folkeskolens afgangsprøve i dansk og matematik).
- Familietype (bor uden forældre, bor med enlig forælder, bor med begge forældre), målt pr. 1. januar 2011.
- Antal flytninger i løbet af opvæksten (ingen, 1, 2-3, 4-5, over 5). Opvæksten er defineret som perioden, frem til de starter i gymnasiet.
- Størrelsen på bopælsby (hovedstadsområdet, byer med mere end 100.000 indbyggere, 10.000-100.000 indbyggere, 200-9.999 indbyggere, landdistrikter), målt pr. 1. januar 2011.

Vi har anvendt ovenstående variable, da de alle har relativt stor betydning for studenternes præstationer på de gymnasiale uddannelser. Desuden er variablene anvendt i andre undersøgelser af unges præstationer i uddannelsessystemet. Variablene stammer fra følgende registre hos Danmarks Statistik: befolkningsregisteret, elevregisteret, uddannelsesregisteret og indkomstregisteret.

Data for studenter 2013 samt karakterer i de forskellige fag stammer fra Eksamensdatabasen (UNI-C). UNI-C gennemfører en validering af data i løbet af efteråret 2013, som kan medføre mindre ændringer i registeret. Trækket fra Eksamensdatabasen er eksklusive sygeeksamen. EVA vurderer ikke, at dette er et problem for datas egnethed til undersøgelsen, da det ikke anses for værende sandsynligt, at sygdom er systematisk i forhold til prøveform og fag.

Oplysninger om, hvilke elever der har gennemført hhv. engelsk A på hhx, samtidshistorie B på hhx og samfundsfag B på hf, har UVM indsamlet umiddelbart efter eksamen i juli 2013 og videreleveret til EVA.

Socialgrupper

En grundlæggende analyseenhed i denne undersøgelse er studenternes inddeling i socialgrupper. Inddelingen i socialgrupper er helt central i undersøgelsen, da det er karakterforskellene mellem socialgrupperne på tværs af prøveformerne, der fortæller, om prøveformen er socialt skævvri-

dende. Vi har inddelt studenterne i fire socialgrupper. Inddelingen er baseret på forældrenes højeste fuldførte uddannelsesniveau:

- 1 Studenter, hvor mindst en forælder har en lang videregående uddannelse.
- 2 Studenter, hvor mindst en forælder har en kort eller mellemlang videregående uddannelse (og ingen forældre har en lang videregående uddannelse).
- 3 Studenter, hvor ingen af forældrene har en videregående uddannelse, og ingen forældre har en grundskoleuddannelse som højeste fuldførte uddannelsesniveau. Dvs. at begge forældre har en ungdomsuddannelse som det højeste fuldførte uddannelsesniveau.
- 4 Studenter, hvor begge forældre har grundskole som højeste fuldførte uddannelsesniveau, eller den ene forælder har grundskole, og den anden forælder har ungdomsuddannelse, som højeste fuldførte uddannelsesniveau.

Inddelingen er foretaget ud fra forældrenes højeste fuldførte uddannelsesniveau, målt i oktober året før studenten dimitterede. Hvis studenten på dette tidspunkt boede hjemme, blev forældrenes uddannelsesniveau målt ud fra de forældre, studenten boede sammen med, hvilket kan være både biologiske forældre og ikkebiologiske forældre. Hvis studenten var flyttet hjemmefra, blev forældrenes uddannelsesniveau målt ud fra studentens biologiske forældre.

Oprindeligt var tanken, at inddelingen i socialgrupper skulle følge den samme inddeling, som er anvendt i EVA's tidligere projekt Effekter af gymnasireformen. Denne inddeling har dog vist sig problematisk, fordi datagrundlaget i denne undersøgelse er langt mindre end i det tidligere projekt. Det betyder i praksis, at den gruppe, der i Effekter af gymnasireformen blev defineret som risikogruppen, ikke har en tilstrækkelig volumen til tilfredsstillende at indgå i de statistiske modeller. Det skal dog nævnes, at resultaterne peger i samme retning, hvis vi bruger den samme kategorisering, om end analyserne altså er baseret på et begrænset datamateriale.

Den statistiske analyse

I analyserne af udviklinger i socialgruppernes karakterer anvendes en lineær regressionsmodel. Den centrale variabel i analyserne er interaktionsleddet mellem variablen, der angiver socialgruppen, og variabelen, der angiver prøveformen. Ved at undersøge interaktionsleddet er det muligt at undersøge, om betydningen af variabelen for socialgruppen varierer med prøveformen, og derved undersøge, om karakterforskellene mellem socialgrupperne ændrer sig afhængigt af prøveformen. De ovennævnte baggrundskarakteristika indsættes som hovedeffekter i modellen. På denne måde korrigeres der for, at de enkelte socialgruppers elevgrundlag varierer på tværs af prøveform.

EVA har gennemført forudsætningstest af de anvendte statistiske modeller. Der er testet for, om fejlleddene er uafhængige og normalfordelte, og for multikollinearitet. EVA vurderer, at modellen overholder forudsætningerne på et rimeligt niveau.

Specifikt om analyserne ved tilgang 1 – fag med valgfri prøve

Da det som nævnt i indledningen er valgfrit, om klassen skal gennemføre den mundtlige prøve med 24 timers forberedelse eller med traditionel, kort forberedelse, kan man frygte, at der er en systematik i, hvilke klasser der vælger hvilken prøveform, og at denne selektionssystematik kan have indflydelse på resultaterne af analysen. For at imødegå dette har vi lavet sensibilitetsanalyser, som kun ser på den del af datamaterialet, hvor hele skolen har valgt samme prøveform. Det indikerer, at valget er truffet på skoleniveau og altså ikke af en lærer, som måske kan have en særlig strategi/pointe med at vælge den ene prøveform frem for den anden. Resultaterne af disse analyser peger i præcis samme retning som resultaterne præsenteret i kapitel 3.

Specifikt om analyserne ved tilgang 2 – sammenligning af forskellige fag

For de seks fag, der indgår i de tre delanalyser ved tilgang 2, gælder, at studenter fra 2013 kan have gennemført prøven i både 2013 og 2012 (evt. tidligere). Vi vælger kun at se på dem, der har været til prøve i 2013, da vi herved sammenligner prøvesituationer på det sidste år af uddannelsen.

Vi har desuden valgt at fokusere på de elever, der har været oppe i begge de fag, vi sammenligner. Herved får vi i princippet en analyse, hvor eleverne er 100 % sammenlignelige med undta-

gelse af faget og prøveformen. Dette har dog ikke været muligt ved sammenligning af fysik B og naturgeografi B, da der her kun er 1,5 % overlap. Her har vi i stedet valgt at se bort fra overlappet og skabe sammenligneligheden ved statistisk korrektion på samme måde som ved tilgang 1.

Delanalyserne for stx inkluderer ikke studenterkursus. Delanalysen for hf inkluderer hf enkeltfag.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

Østbanegade 55, 3.
2100 København Ø

T 35 55 01 01
F 35 55 10 11

E eva@eva.dk
H www.eva.dk

Danmarks Evalueringsinstitut udforsker og udvikler kvaliteten af dagtilbud for børn, skoler og uddannelser. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

Læs mere om EVA på vores hjemmeside, www.eva.dk.
Her kan du også downloade alle EVA's udgivelser
– trykte eksemplarer kan bestilles via en boghandler.